

4-5 YAŞ ÇOCUKLARININ OKULA YÖNELİK ALGILARININ BELİRLENMESİ

Öğr. Gör. Tuğçenur ÇAĞLIYAN

Avrasya Üniversitesi

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Çocuk Gelişimi Programı

tugcenrcgyl@gmail.com

Orcid No: 0000-0002-8492-4790

Aybuke ALKAN

Çocuk Gelişimci

alkanaybukee@gmail.com

Orcid No: 0000-0003-3575-5828

Beyza BAYTAK

Çocuk Gelişimci

beymel1818@icloud.com

Orcid No: 0000-0002-4570-1965

Ebru KARAMEŞE

Çocuk Gelişimci

karameseebru@outlook.com

Orcid No: 0000-0001-7441-5602

Sümeyye ÖZCELEP

Çocuk Gelişimci

sumeyyeozcelep@hotmail.com

Orcid No: 0000-0002-3582-7353

4-5 YAŞ ÇOCUKLARININ OKULA YÖNELİK ALGILARININ BELİRLENMESİ

Öz

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 4-5 yaş çocuklarının okula yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Trabzon merkez ilçesinde bulunan üç okul öncesi kurumda öğrenim gören 4-5 yaşlarında 121 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Çocukların okula yönelik algılarını ortaya çıkarmak amacıyla her birine “Okul gibidir. Çünkü” ifadesi sunulmuş ve bu ifadeleri tamamlaması istenmiştir. Araştırma verileri içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada sonuçlara göre 121 çocuk 50 adet çağrışımsal imge üretmiştir. Çağrışımsal imgeler ortak özelliklerine göre gruplandırıldığında ise 8 kategoride

toplanmıştır. Bu kategoriler yer, huzur veren, görev, canlı, duygu, eşya, aydınlık, şekil olarak sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İmge, Okul öncesi, Okul

DETERMINATION OF 4-5 YEAR OLD CHILDREN'S PERCEPTION OF SCHOOL

Abstract

In the study, it was aimed to determine the perceptions of 4-5 years old children studying in preschool education institutions towards school. The study group of the study is 121 children aged 4-5 in 3 preschool in the central district of Trabzon. In the research, phenomenology from qualitative research patterns was used. To reveal children's perception about the concept of school, the sentence of "School is like.... because...." is asked to completed by each childrens. The data were analyzed by content analysis technique. According to the findings of the research, 121 children produced 50 associative image. When associative images are grouped into their common features, they are collected in 8 categories. Categories are listed as place, peaceful, task, living, emotion, belongings, light, and shallow.

Key Words: Image, Preschool, School

GİRİŞ

Eğitim, bireylerin toplum içerisinde yerini belirlemeye ve toplumda var olmak için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları edinmesine yardımcı olan, bireylerin kendilerini geliştirme süreci anlamına gelmektedir. İnsanların oluşturdukları toplumsal yapılar sosyal yaşamın devam edebilmesi için çeşitli kurumların oluşmasına ve geliştirilmesine sebep olmuştur. Bireylerin eğitiminden sorumlu ve eğitim amacına yönelik kurulan okul, oluşan bu kurumların içerisinde yer almaktadır (Civek, 2018). Eğitim ve öğretimin bireye hedeflenen davranışları öğretme girişimleri gayesiyle planlı bir süreçte olması gerekmektedir. Bahsedilen planlı öğrenmenin oluşabilmesi için ise 'okul' adı verilen kurumlar ortaya çıkmıştır (Balcı, 2007).

Bireylerin içinde bulunduğu bir diğer kurum ise ailedir. Aile kurumu çocuğun dahil olduğu ilk kurumdur. Aileden sonra çocuğun yaşam deneyimlerini ve öğrenmesini devam ettirdiği kurum ise okulöncesi eğitim kurumlarıdır (Civek, 2018). Okul öncesi eğitim, doğumdan ilkokulun başlangıcına kadarki dönemde çocukların kişisel özelliklerine ve gelişimlerine uygun şekilde uyarıcı imkânı sağlayan, bireylerin gelişimlerini toplumun değerlerine göre yönlendiren bir süreçtir (Poyraz, 2003).

Türkiye'de okul öncesi eğitimin amaçlarına bakıldığında, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun bir biçimde çocuklara iyi alışkanlıklar kazandırmak, çocukları ilkokula hazırlamak, şartları uygun olmayan aile ve çevrelerden gelen çocuklara ortak ortam hazırlamak, çocukların Türkçeyi akıcı bir şekilde konuşmalarını sağlamaktır (MEB, 2013).

Okul öncesi dönem bireyde kişiliğin gelişimi, bilgi, beceri ve alışkanlıkların edinilip geliştirilmesinde ileriki dönemlere etkisi sebebiyle yaşamın en önem arz eden dönemlerinden biridir. Kazandırılan tüm bu bilgi, beceri ve alışkanlıklar, sadece çocuğun öğrenim yaşamını

değil aynı zamanda sosyal ve duygusal yaşamını da etkilemektedir. Bu sebeple okul öncesi eğitim, eğitim sisteminin en can alıcı basamağında bulunmaktadır (Arı, 2005).

Okul öncesi eğitim kurumları, ailelerin ve çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilme, aileler için çocuklarını rahatlıkla emanet edebilecekleri bir yer olma, oyun imkânı verme, yaparak yaşayarak öğrenme imkanları sunma gibi önemli işlevlere sahiptir. Okul öncesi eğitim kurumları çocukların gelişim alanlarını desteklemek, çocuklar arasındaki sosyo-ekonomik farkları gidermek ve ilkokula hazırlama aşamasında destek olmak, velileri bilinçlendirmek ve okul aile ilişkilerini güçlendirmek, geliştirmek gibi birçok amaç üstlenmektedir (Civek, 2018).

Okul öncesi dönemde çocuk çevresiyle yoğun bir iletişim içinde olduğu, yaşadığı toplumun değerlerini benimsediği, davranış kalıplarını ve alışkanlıklarını edindiği bir dönem içerisinde. Çocuk bu dönemde ev, okul ve sosyal yaşantısında bilinç sahibi bir mentöre ihtiyaç duyar (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003). Çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna geldiğinde karşılaştığı ilk kişi öğretmendir ve öğretmen çocuğun okulu sevmesinde en önemli faktörlerden biridir (Başal, 2013).

Yine okul öncesi eğitim kurumları okulu çocukların gelişim özelliklerine uygun ilgi duyulan bir mekân haline getirmeyi amaçlamaktadır. Çocuk için okul öncesi eğitim kurumu aileden sonra girdiği ilk sosyal ortam ve kurum olduğu için çocuğun kurumuna, arkadaşlarına ve öğretmenlerine alışması okulu sevilen ve ilgi duyulan bir yer haline getirmektedir (Civek, 2018). Bu kurumlar çocuğun tüm gelişim alanlarını etkilediği için sadece çocukların bütüncül gelişim alanlarını destekleyici nitelikte olmakla kalmayıp aynı zamanda iç ve dış mekân özellikleri dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Okul öncesi eğitim kurumları çocuklara düzenli, güvenli, aydınlık içeren, sıcak, gösterişten uzak bir ortam sunmalıdır. Çocukların gereksinimlerine, gelişim alanlarına uygun olarak tasarlanmış okul öncesi eğitim kurumları, çocukların kendilerine verilen değeri ve saygıyı görmelerine ayrıca bu durumu içselleştirmelerine olanak sağlamaktadır (Çukur, 2011).

Tüm bu konular göz önüne alındığında çocukların okul öncesi dönemde içinde bulunduğu çevrenin çok önemli olduğu görülmektedir. Çevredeki uyarıcılar ne kadar zengin ve destekleyici olur ise çocuğun gelişimi, öğrenme motivasyonu olumlu derecede etkilenmektedir. Çocuk okula dair olumlu tutumlar geliştirir ise bu dönemde öğrenir, benlik saygısı gelişir, kendinin farkına varır ve ileride okul hayatında başarılı ve mutlu olur. Çocuk okula dair olumsuz yaşam deneyimlerine sahip olduğunda davranış problemlerine çok sık rastlanır, öz değer düşüklüğü görülür, okul ve okul sonrası yaşamında düşük başarı gösterir (MEB, 2013). Çocuklar çevrelerini algılayarak bilişlerindeki kavramlara bağlı olarak anlamlandırmaktadır. Çocukların algıları içinde bulunduğu sosyal çevrenin kültürel, folklorik, coğrafi özelliği içinde şekillenmektedir (Akpınar, 2015). Çocukların okul öncesi dönemde yaşadıkları olumsuz yaşam deneyimleri daha ilkokul dönemi başlamadan onlar için okul algısını olumsuz biçimde etkiler. Çocukların okul algısının temelleri okul öncesi eğitim kurumlarında atılmaktadır (Civek, 2018).

Literatür incelendiğinde Yazıcı, Çelik, Yıldırım, Altıntaş ve Güneş (2018) çalışmasında okul öncesi dönemdeki çocukların “okul” kavramına yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre yaşam alanı, sosyal ilişkiler, bilgi sağlayıcı, eğlendirici, güven verici, kural, ilgi çekici, kategorileri elde edilmiştir. Civek (2018) araştırmasında okul öncesi eğitime devam eden 48–71 aylık çocukların okula yönelik algılarının incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada, çocukların büyük çoğunluğunun okulu öğrenme yeri olarak gördükleri belirlenmiştir. Çocukların okula yönelik algılamalarında kurumların nitel ve nicel özelliklerinin etki sahibi olduğu, ayrıca bu kurumların düzenlemeleri yapılırken iç ve dış mekânın bir bütün olarak yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili literatür çerçevesinde araştırma okul öncesi eğitim gören 4-5 yaş çocuklarının okula yönelik algılarının ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Literatür incelendiğinde okul öncesi eğitim gören özellikle 4-5 yaş çocuklarının okula yönelik algıları ile ilgili yeterli düzeyde çalışma olmadığından araştırma önem kazanmaktadır. Bu sebeple araştırmada okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaş çocuklarının okula ilişkin algılarının çağrışımsal imgeler yoluyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaş çocuklarının okul algılarına yönelik sahip oldukları çağrışımsal imgeler nelerdir?
- 2- Çağrışımsal imgeler ortak özelliklerine bakılarak hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

2. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımından olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim farkında olunan ancak derinlemesine anlayışta bulunamadığımız durumlara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çocukların okula yönelik deneyimlerinin zihinlerinde oluşturduğu çağrışımsal imgeleri ortaya çıkarmak amacıyla olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim kaynağını psikoloji ve felsefeden almış olup, bir fenomenle ilgili olarak bireylerin yaşantısındaki tecrübelerini betimlediği bir desendir (Creswell, 2017).

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleminin araştırmaya hız ve pratiklik katmakla birlikte erişilmesi kolay olduğundan dolayı (Yıldırım ve Şimşek, 2016) Trabzon merkez ilçede yer alan üç okul öncesi eğitim kurumunda araştırma gerçekleştirilmiştir. 78’i kız ve 43’ü erkek toplamda 121 çocuk ile yürütülmüştür.

Araştırmada veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmaya dahil olan çocukların okula yönelik algılarının ortaya çıkarılması amacıyla her birine “Okul gibidir. Çünkü” ifadesi sunularak bu ifadeleri tamamlaması istenmiştir. Araştırmada çünkü kavramına da yer verilmiştir. Bunun sebebi ise çocukların ortaya koyduğu çağrışımsal imgeler için mantıksal bir kaynak sunmalarının istenmesidir. Çalışmada çocuklara yüz yüze yöneltilecek soruların bulunduğu bu formun inanırılık ve tutarlığı için uzman görüşü

alınmıştır. Uzman görüşü çalışmaların niteliğinin artmasına yönelik alınan önlemlerdedir (Yıldırım, 2010). Görüşme formundaki sorular çocuklara yöneltilmiş ve alınan cevaplar hem ses kaydedici cihazlara kaydedilmiş hem de araştırmacılar tarafından not edilmiştir.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formundan faydalanarak elde edilen veriler analiz edilirken içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, bireyin davranışlarını belirleme adına dolaylı yollarla çalışmaya olanak sağlayan bir tekniktir. Ayrıca kodlamaları belirli kurallara dayalı olup kelimelerin daha küçük kategorilerle özetlendiği dizgesel bir tekniktir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2019). Bir metnin veya belgenin içeriğinin incelenerek sayısal olarak ortaya koyulmasını sağlar (Ekiz, 2013). İçerik analizi ile çocukların okula yönelik algıları çağrışımsal imgeler ile ortaya çıkarılmak istenmiştir.

Çocukların okula yönelik geliştirdikleri algıların çağrışımsal imgeler aracılığıyla analiz edilmesi ve yorumlanmasında aşağıdaki sıraya uyulmuştur.

Çağrışımsal İmgelerin Belirlenmesi: Araştırmada 130 okul öncesi eğitimi alan çocuğa ulaşılmıştır. Kodlama işlemi 121 çocuğun formları üzerinde gerçekleşmiştir. 9 çocuktan elde edilen çağrışımsal imgeler bir sebebe bağlanmadığı için analize dahil edilmemiştir. Kodlama esnasında çocukların ürettikleri bütün çağrışımlar bir listeye aktarılarak geçici bir liste oluşturulmuştur. Bu şekilde çocuğun bir çağrışımsal imgeyi hangi sıklıkla dile getirdiği görülmüştür.

Çağrışımsal İmgelerin Sınıflandırılması: Bu aşamada çocukların cevapladıkları çağrışımsal imgeler incelenip toplamda 50 çağrışımsal imgeye ulaşılmıştır. Çağrışımlardan birbirine benzer olanlar gruplandırılarak temel çağrışımsal imgeler oluşturulmuştur. Örnek temsil eden çağrışımsal imgelerden bazıları makale içinde sunulmuştur.

Kategori Geliştirme Aşaması: Okul öncesi eğitimi alan 4-5 yaş çocukları tarafından üretilen çağrışımsal imgeler ortak özellikler açısından incelenip bu çağrışımsal imgeler 8 farklı kavramsal kategoride toplanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Sağlama Aşaması: Araştırmada geçerliliğinin artırılması gayesiyle analiz süreci ayrıntılı olarak sunulmuştur. Çalışmanın güvenilirliğinin artırılması için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bundan dolayı liste uzman kişilere ulaştırılmıştır. Uzman kişilere çağrışımsal imgelerin sırayla dizili olduğu ve 8 farklı kavramsal kategorinin bulunduğu bir liste verilmiştir. Uzmanlardan iki listenin de kullanılması istenip birinci listedeki çağrışımsal imgelerin hiçbiri açıkta kalmayacak şekilde ikinci listedeki kategorilerle eşleştirilmesi istenmiş olup daha sonra uzmanların gerçekleştirdiği eşleştirmeler araştırmacılar tarafından yapılan eşleştirmeler ile karşılaştırılmıştır. Görüş ayrılığı bulunan eşleştirmeler düzeltilerek tamamen uzlaşma sağlanmıştır.

Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması: Elde edilen bütün veriler bilgisayar ortamına aktarılarak bu aşamada frekans (f) ve yüzde (%) olarak hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

4-5 yaş çocuklarının okula yönelik algılarının belirlenebilmesi için çağrışımsal imgeler kategorilendirilmiştir. Bu çağrışımsal imgeler ve kategoriler Tablo 1’de ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 1. 4-5 yaş çocuklarının okula yönelik çağrışımsal imgeleri ve kategorileri

Kategori	Çağrışımsal imgeler	Frekans	Adet	%
Yer	Ev (19), park (10), sınıf (3), kütüphane (2), sinema (2), bahçe (1), hastane (1), yemekhane (1), kulübe (1), oda (1), mutfak (1), karınca yuvası (1), çadır (1), tiyatro (1)	45	14	37,1
Huzur veren	Oyun (16), eğlence (3), dondurma (1), tatil (1)	21	4	17,3
Görev	Öğrenme (10), ders (4), ödev (2), kural (1), dinleme (1), okuma-yazma (1), eğitim (1)	20	7	16,5
Canlı	Arkadaş (3), çiçek (2), öğretmen (2), kedi (1), kelebek (1), anne (1), baba (1)	11	7	9,09
Duygu	Güzellik (4), mutluluk (2), sevgi (1), korku (1), iyilik (1)	9	5	7,4
Eşya	Oyuncak (2), kitap (2), araba (2), bayrak (1), robot (1)	8	5	6,6
Aydınlık	Gökkuşuğu (2), güneş (1), mavi (1), gökyüzü (1)	5	4	4,1
Şekil	Kare (2), dikdörtgen (2)	2	4	1,6
	Toplam	121	50	100,0

Okula yönelik 4-5 yaş çocukları tarafından oluşturulan çağrışımsal imgelerin ortak özellikleri bakımından toplandığı kategoriler aşağıdaki şekildedir.

2. 1. Kategori 1:Yer olarak okul

Okulu yer olarak gören 4-5 yaş çocuklarının 45’inin 14 adet çağrışımsal imge oluşturduğu görülmektedir. Bu kategoride yer alan 4-5 yaş çocuklarından bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul “eve” benzer. Çünkü “okulda da evdeki gibi çok eğleniyorum.”

Okul “eve” benzer. Çünkü “odalar ve sandalyeler var.”

Okul “eve” benzer. Çünkü “oturuyoruz.”

Okul “parka” benzer. Çünkü “oyun oynuyoruz çok eğleniyoruz.”

Okul “parka” benzer. Çünkü “oyun oynuyoruz.”

Okul “parka” benzer. Çünkü “oyuncaklar var.”

Okul “sınıfa” benzer. Çünkü “dolaplar, bebekler ve arabalar var.”

Okul “sınıfa” benzer. Çünkü “sınıfta okulun içindedir.”

2. 2. Kategori 2. Huzur veren olarak okul

Okulu huzur veren olarak gören 4-5 yaş çocuklarının 21'inin 4 adet çağrışımsal imge oluşturduğu görülmektedir. Bu kategoride yer alan 4-5 yaş çocuklarından bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul "oyuna" benzer. Çünkü "eğlenceli ve çok hoş ."

Okul "oyuna" benzer. Çünkü "evcilik oynuyoruz."

Okul "oyuna" benzer. Çünkü "eğlenceli olduğu için."

Okul "oyuna" benzer. Çünkü "arkadaşlarımla zaman geçiriyorum."

Okul "eğlenceye" benzer. Çünkü "oyunlar oynuyoruz, çok eğleniyoruz."

Okul "eğlenceye" benzer. Çünkü "öğretmenimiz bize hediyeler veriyor."

Okul "dondurmaya" benzer. Çünkü "ikisi de güzel."

2. 3. Kategori 3. Görev olarak okul

Okulu görev olarak gören 4-5 yaş çocuklarının 20'sinin 7 adet çağrışımsal imge oluşturduğu görülmektedir. Bu kategoride yer alan 4-5 yaş çocuklarından bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul "öğrenmeye" benzer. Çünkü "etkinlik yaparız."

Okul "öğrenmeye" benzer. Çünkü "okul olmasa nasıl öğrenecektik?"

Okul "öğrenmeye" benzer. Çünkü "öğrenmezsek hiçbir şey bilmeyiz."

Okul "ders yapmaya" benzer. Çünkü "okulda dersler var."

Okul "ders yapmaya" benzer. Çünkü "etkinlikler yapıyoruz, bir şeyler öğreniyoruz."

Okul "ödevlere" benzer. Çünkü "öğretmenimiz bize ödev veriyor."

2. 4. Kategori 4. Canlı olarak okul

Okulu canlı olarak gören 4-5 yaş çocuklarının 11'inin 7 adet çağrışımsal imge oluşturduğu görülmektedir. Bu kategoride yer alan 4-5 yaş çocuklarından bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul "arkadaşa" benzer. Çünkü "okuldaki arkadaşlarımı çok seviyorum."

Okul "arkadaşa" benzer. Çünkü "çok arkadaşlar var, oyunlar oynuyoruz."

Okul "çiçeğe" benzer. Çünkü "beyaz ve sarı renkler var."

Okul "öğretmenime" benzer. Çünkü "öğretmenim olmasaydı okulu sevmezdim."

2. 5. Kategori 5. Duygu olarak okul

Okulu duygu olarak gören 4-5 yaş çocuklarının 9'unun 5 adet çağrışımsal imge oluşturduğu görülmektedir. Bu kategoride yer alan 4-5 yaş çocuklarının bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul "güzele" benzer. Çünkü "şarkı söylemek ve dans etmek çok güzel ."

Okul "mutluluğa" benzer. Çünkü "okulda her şeyi öğreniyoruz ve çok eğleniyoruz."

Okul "korkuya" benzer. Çünkü "okula ilk geldiğimde çok korkmuştum, ağlamıştım."

2. 6. Kategori 6.Eşya olarak okul

Okulu eşya olarak gören 4-5 yaş çocuklarının 8'inin 5 adet çağrışımsal imge oluşturduğu görülmektedir. Bu kategoride yer alan 4-5 yaş çocuklarından bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul "oyuncaklara" benzer. Çünkü "okul oyuncak ev gibi çatısı ve penceresi var."

Okul "boyama kitabına" benzer. Çünkü "resim yapmayı çok seviyorum."

Okul "arabaya" benzer. Çünkü "oyuncak arabalar var."

2. 7. Kategori 7. Aydınlik olarak okul

Okulu aydınlık olarak gören 4-5 yaş çocuklarının 5'inin 4 adet çağrışımsal imge oluşturduğu görülmektedir. Bu kategoride yer alan 4-5 yaş çocuklarından bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul "gökkuşağına" benzer. Çünkü "rengarenk. parlak"

Okul "güneşe" benzer. Çünkü "sandalyeler sarı."

2. 8. Kategori 8. Şekil olarak okul

Okulu şekil olarak gören 4-5 yaş çocuklarının 2'sinin 4 adet çağrışımsal imge oluşturduğu görülmektedir. Bu kategoride yer alan 4-5 yaş çocuklarının bazılarının ifadeleri aşağıdaki gibidir.

Okul "kareye" benzer. Çünkü "sınıfın şekli kare."

Okul "dikdörtgene" benzer. Çünkü "şekli dikdörtgen"

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Tartışma ve sonuç

Eğitim birey için yaşam boyunca devam eden bir süreç niteliği taşır. Okul bahsedilen bu sürecin düzenli ve sistemli bir biçimde ilerlemesini, bireyin gelişim alanlarının desteklenmesi ve planlı bir ilerleyiş sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Okullar çocukların gelişimlerini desteklemekle kalmayıp yine çocukların kişilik gelişimlerine katkı sağlayan eğitimin en temel işlevi olmasını amaçlamaktadır (Arslan-Karaküçük, 2008). Araştırma 4-5 yaş çocuklarının okul algılarını çağrışımsal imgeler aracılığıyla ortaya çıkararak elde edilen bu imgeleri kavramsal kategoriler altında toplamayı amaçlamıştır. Araştırmada 4-5 yaş çocuklarının okul kavramına yönelik 50 adet çağrışımsal imge ürettikleri görülmüştür. Yazıcı, Çelik, Yıldırım, Altıntaş ve Güneş (2018)'in çalışmasında okul öncesi dönemdeki çocuklar okula yönelik 73 adet metafor, Ogurlu, Öpengin ve Hızlı (2015) çalışmasında üstün yetenekli öğrencilerin ise okula ilişkin 48 metafor, Aydın-Elmas ve Demir (2018)'in çalışmasında 5. sınıf öğrencilerinin okula yönelik 280 metafor ürettikleri ortaya çıkmıştır.

4-5 yaş çocuklarının okula yönelik en çok ürettikleri çağrışımsal imgelere bakıldığında ise bunların çoğunlukla ev, oyun, park olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çağrışımsal imgelere bakıldığında çocukların okulu bir yer olarak benimsediği ve okulu ilgi çekici ve eğlenceli bir mekan olarak gördüğü söylenebilir. Robson ve Mastrangelo (2018) çalışmasında çocukların okul çevresini öğrenmeye katkı sağlayan, oyun oynanan ve gerçek hayatla bağlantı kurdukları yer olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Robson ve Mastrangelo (2018) ve Koçyiğit (2014)'ün çalışmasının sonucu ile bu çalışmanın sonucu paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan 4-5 yaş çocukları tarafından oluşturulan okula yönelik çağrışımsal imgeler ortak özelliklerine göre 8 farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. 4-5 yaş çocuklarının okul kavramını 'yer', 'huzur veren', 'görev', 'canlı', 'duygu', 'eşya', 'aydınlık' ve 'şekil' olarak algıladığı sonucuna ulaşılmıştır. 4-5 yaş çocuklarının okula yönelik ileri sürdüğü çağrışımsal imgelerin çoğunluğu yer, huzur veren ve görev kategorileri altında toplanmıştır. Çocukların çoğunluğunun yer kategorisinde birleşmesinin sebebinin okulun bir mekan olarak çocuklar tarafından benimsenmesi olduğu söylenebilir. Çocukların ikinci olarak birleştiği kategori ise huzur veren kategorisidir. Çocukların bu kategoride birleşmelerinin

sebebinin ise okulun çocuklar tarafından güvenli ve huzurlu olarak algılanması olduğu söylenebilir. Çocukların çoğunluk olarak birleştiği üçüncü kategori ise görev kategorisidir. Çocukların okulu eğitim alınan, görev ve sorumluluk bilincini geliştiren olarak algıladığı söylenebilir. Ayrıca tüm bu kategoriler ve çağışımsal imgelere bakıldığında çocukların okula yönelik algılarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Geyik, Çalışkan ve Bay (2018) çalışmasında çocukların çoğunluğunun okula yönelik algılarının olumlu yönde olduğu, Norddahl ve Einarstdottir (2014) çalışmasında çocukların okulu güvende olunan, yuva olarak görülen ve iletişimi sağlayan bir yer olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Yazıcı, Çelik, Yıldırım, Altıntaş ve Güneş (2018)'in çalışmasında okul kavramı yaşam alanı, Nalçacı ve Bektaş (2012)'in çalışmasında okul kavramı çoğunluk olarak güven verici ve bilgi sağlayıcı, Özdemir ve Akkaya (2013)'nın çalışmasında okul kavramı heyecan, mutluluk ve güven veren, ayrıca bilgi veren kategorileri altında toplandığı görülmüştür. Bu sonuçlar doğrultusunda literatür ile yapılan çalışmanın paralellik gösterdiği söylenebilir.

2. Öneriler

Araştırma bulgularından hareketle 4-5 yaş çocuklarının okula yönelik algıları çağışımsal imgeler yoluyla belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sadece yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanarak gerçekleştirilmiş olup gözlem, resim çizdirme gibi farklı teknikler eklenerek farklı çalışmalar yapılabilir. Çalışmada merkez ilçede bulunan üç okul öncesi kurumda eğitim gören çocuklarla gerçekleştirilmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda merkeze uzak ilçelerdeki/kırsaldaki veya farklı sosyoekonomik düzeydeki anaokullarında eğitim gören çocukların okul algıları araştırılabilir. Yapılacak araştırmalarda okul algısının bazı değişkenlere göre (cinsiyet, yaş vb.) farklılaşıp farklılaşmadığı incelenebilir. Okul öncesi çocuklarının çağışımsal imgeleri doğrultusunda kurum yöneticileri ve öğretmenler bilinçlendirilerek çocukların özellikle oyun ve hareket gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak, estetik, güzel, ilgi çekici okul öncesi kurumlarının yapılması konusunda çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, Ü. (2015). 60-72 ay arasındaki okul öncesi dönem çocuklarının aile algılarının incelenmesi üzerine bir durum çalışması (Yüksek lisans tezi). YÖK veritabanından erişildi (421608).
- Arı, M. (2005). Türkiye'de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. Sevinç, M. (Ed.). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*(ss. 31-35). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Arslan Karaküçük, S.(2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekansal koşulların incelenmesi: Sivas ili örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*,32(2), 307-320.
- Aydın Elmas, S. ve Demir, E. (2018). 5.sınıf öğrencilerinin okul olgusuna yönelik metaforik algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(3), 45-70
- Balcı, A. (2007). *Etkili okul geliştirme kuram uygulama ve araştırma*. Ankara: Pegem.
- Başal, H.A. (2013). *Okulöncesi eğitime giriş* (Genişletilmiş 3. baskı). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Civek, İ. (2018). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 48–71 aylık çocukların okul algılarının incelenmesi (Yüksek lisans tezi). YÖK veritabanından erişildi (505860).
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir, Çev.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çukur, D. (2011). Okulöncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekan tasarımı. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 70-76.
- Demiriz, S., Karadağ, A. ve Ulutaş, İ. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Geyik, Ş., Çalışkan, Y. M. ve Bay, D. N. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının okul algılarının belirlenmesi. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-17.
- Koçyiğit, S. (2014). Çocukların bakış açısıyla okun öncesi eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 203-214.
- MEB (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. 17 Ağustos 2020 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19942&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden erişilmiştir.
- Norddahl, K. ve Einarstodt, J. (2014). Children's views and preferences regarding their outdoor environment. *Journal of Adventure Education&Outdoor Learning*, 15(2), 1-16.
- Nalçacı, A. ve Bektaş, F. (2012). Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin algıları, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 239-258. .
- Ogurlu, Ü., Öpengin, E. ve Hızlı, E. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmene ilişkin metaforik algıları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 46, 67-83.
- Özdemir S. ve Akkaya E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 295-322.
- Poyraz, H. (2003). Okulöncesinin önemi. Poyraz, H. ve Dere, H. (Ed.). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri* (ss. 17- 22). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Robson, K. ve Mastrangelo, S. (2018). Children's views of the learning environment: a study exploring the Reggio Emilia principle of the environment as the third teacher. *Journal of Childhood Studies*, 42(4), 1-16.
- Yazıcı, E., Çelik, M., Yıldırım, F. N., Altıntaş, E. ve Güneş, A. (2018) Okul öncesi dönemdeki çocukların okul kavramına ilişkin metaforik algıları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 66-67.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92.